

ATAKENT AYSEL-SALİH BAYSAK ANAOKULU

MAHREMİYET EĞİTİMİ AİLE BİLGİLENDİRME KILAVUZU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1. MAHREMİYET NEDİR?

2. MAHREMİYET EĞİTİMİ NEDİR?

2.1. Mahremiyet Eğitimi Ne Zaman Başlar?

2.2. Mahremiyet Nasıl Öğrenilir?

2.3. Mahremiyet Eğitiminin Önemi Nedir?

3. MAHREMİYET EĞİTİMİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

3.1. Özel Alan Tanımlama

3.2. “İzin Verirsem Kabul Edilirsin” Bilinci

3.3. “Bedenim Bana Ait” Bilinci

3.4. Tuvalet ve Banyoda Mahremiyet

3.5. Çocukların Yatak ve Odalarının Ayrılması

3.6. Anne-Babaların ve Çocukların Giyimlerine Dikkat Etmeleri

3.7. Eşlerin Birbirlerine Karşı Gösterdikleri Sevgi Sözcüklerine ve Davranışlarına Dikkat Etmeleri

3.8. Çocuğun Genital Organlarını Sevgi Aracı Olarak Kullanmamak

3.9. TV ve İnternetin Aile Mahremiyetini İhlal Etmesine İzin Vermemek

3.10. Çocuğun Cinsellikle İlgili Sorularına Cevap Verilmesi

3.11. Çocuğa İyi ve Kötü Dokunma Arasındaki Farkın Öğretilmesi

SONUÇ ve ÖNERİLER

1. MAHREMİYET NEDİR?

Mahremiyet geçmişten günümüze insanların her dönemde her toplumda karşılaştıkları ve anlam açısından değişiklik gösteren esnek bir kavramdır. Gelişen modernleşme ile birlikte hem sosyal hem de toplumsal açıdan mahremiyet, özel hayatın sınırlanması tartışmalarıyla önemli bir yere sahiptir. Mahremiyet kavramı esnek bir yapıya sahip olduğu için tam olarak sınırları belirlenememiştir. Bu yüzden mahremiyet farklı anlamlar içermektedir.

Mahremiyetin tanımlarından birisi kişinin kendisine ait olan bir şeyi başkalarından korumasıdır. Bunun yanında kişinin sınırlarını kendisinin belirlemesi anlamına da gelmektedir. Burada kişi sınırlarını belirlerken diğer kişilerle ilişki içerisinde olarak, bu ilişkinin ne ölçüde olacağını belirlemektedir (Sepetci, 2017).

Mahremiyet kelimesi Arapça bir kelimedir ve Türk Dil Kurumu'na göre gizlilik olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2018). Mahremiyet ayrıca kişisel olan, özel olan vb. gibi anlamlara da gelmektedir. Özel yaşam olarak da tanımlanabilen mahremiyet, kişilerin yalnız başına kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp davranabildikleri, başkalarıyla hangi yer, zaman ve koşullarda ne ölçüde ilişki kuracaklarına kendilerinin karar verebildikleri bir yaşam alanını ve bu yaşam alanında sahip olunan hakları ifade etmektedir (Yüksel, 2003).

Modernleşme süreciyle başlayan ve toplum yaşamında giderek önem verilen bir konu haline gelen mahremiyet, zamanla hukuk tarafından da düzenlenmiş ve bu düzenleme mahremiyet hakkı şeklinde ifade edilmiştir (Yüksel, 2003). **Dünya Cinsel Sağlık Derneğinin (World Association for Sexual Health) Cinsel Haklar Bildirgesi'nin 6. maddesinde mahremiyet hakkından söz edilmektedir. Bu bildirmede her bireyin herhangi bir müdahaleye maruz kalmadan kendi cinselliği, cinsel kimliği, cinsel davranışları konusunda mahremiyet hakkına sahip olduğu ifade edilmektedir.** Bu hak kişiye dair cinsellikle ilgili bir bilginin başka kişilerle paylaşılmamasını da içermektedir (World Association for Sexual Health, 1999). Ancak günümüzde sıklıkla vurgulanan mahremiyet hakkının ihlal edilmesine dikkat çeken görüşler, son yıllarda giderek artmıştır. Bu anlamda mahremiyetin büyük bir kuşatma altında olması sebebiyle korunması ve desteklenmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Yüksel, 2003).

2. MAHREMİYET EĞİTİMİ NEDİR?

Günümüzde mahremiyet eğitimi yerine zaman zaman cinsel eğitim kavramı kullanılmaktadır. Fakat mahremiyet eğitimi cinsel eğitimden daha kapsamlı bir kavramdır. Cinsel eğitim, cinsellikle ilgili gerekli bilgileri öğrenerek, olumlu duygu ve davranışları kazanma çabaları olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da görüldüğü gibi cinsel eğitim kişinin hayatında önemli bir işleve sahiptir. İnsanlar cinsellikle ilgili doğru bilgileri edinebildiği durumda, kendilerinden beklenen gelişmeyi gösterebilirler (Taşçı, 2010). Cinsel eğitim; cinsel roller, kişiler arası ilişkiler, sevgi, vücut algısı ve üreme sağlığı konularının hepsini birden kapsayan bir eğitim olarak da tanımlanabilir (Sexuality Information and Education Council of the United States, 2001). Aynı zamanda cinsel eğitim, çocuğun kendi cinselliğini öğrenmesi, gelişim sürecinde cinsellikle ilgili yaşayacağı fiziksel ve duygusal farklılıkları öğrenmesi, anne-babasına sorduğu cinsellikle ilgili soru ve cevapları da kapsamaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014).

Mahremiyet eğitimi ise çocuğa 0-6 yaş arasında ailede verilmekte ve cinsel bilgilerin yanında daha çok kendisinin ve diğer insanların özel hayatının farkına varması, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ve çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyması gibi bilgileri içermektedir.

Bu eğitim, çocuğun ruhsal ve cinsel açıdan korunması için fazlasıyla önem taşımaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014). Kapsam olarak bakıldığında mahremiyet eğitiminin cinsel eğitimi de içerdiği ifade edilebilir. Bu durumda mahremiyet eğitimi sadece cinsellik ve cinsel rollerin öğretilmesi ile yetinmeyecek, bu konudaki davranışların nedenlerini sunarak, bu davranışlarının neden sınırlandırıldığını da açıklamaya çalışacaktır (Diler, 2014). Aynı zamanda mahremiyet eğitimi duyguların yönetimi eğitimidir. Kişinin kendisine zorla bir şey yaptırmak isteyenlere karşı duygularını kullanarak hayır diyebilme becerisi olarak da tanımlanabilir.

2.1. Mahremiyet Eğitimi Ne Zaman Başlar?

İnsan gelişiminin önemli bir parçasını kimlik gelişimi oluşturur. Kimlik gelişimi insanın “Ben kimim?” sorusuna verdiği cevaplar çerçevesinde şekillenir. Küçük bir bebek büyüdükçe çeşitli kimlikler edinmeye başlar. Kimlik gelişiminin önemli bir parçası cinsel kimliktir. Çocukların kendi cinsel kimlikleri belirginleştikçe toplumsal normlara göre renk tercihleri, oyuncak tercihleri, kıyafet tercihleri, arkadaş tercihleri kendi cinsel kimliği etrafında şekillenmektedir (Pedagoji Derneği, 2017). Böylece çocuğun daha önceden başlayan kişilik gelişimi devam eder. Çocuğun kişilik gelişimine paralel olarak mahremiyet algısı da zaman içerisinde gelişir. **Bu anlamda mahremiyet eğitimi için tuvalet eğitiminin kritik dönem oluşturduğu söylenmektedir.** Çocukta tuvalet eğitimi 18 aylıkken başlamakta ve 3 yaşına kadar devam etmektedir. Tuvalet eğitimi ile birlikte çocuğun bedensel gereksinimlerini kontrol etmeyi öğrenmesi, çocukta başarı ve bağımsızlık duygusu ile birlikte sosyalleşme sürecinin çatışmalarını yansıtmaktadır. Buna göre çocuk, bu evrede çevrenin kendisinden neler beklediğini öğrenmeye çalışmaktadır (Çalışır, 2011).

Çocuklara 18-36 aylar arasında kazandırılması gereken tuvalet eğitimi, erken çocukluk döneminin önemli gelişimsel görevlerindedir. 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi kazandırma konusunda tutum ve görüşlerinin incelendiği bir çalışmada 20 anne ile çalışılmıştır. Araştırmada annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşleri, çocukların tuvalet alışkanlığı kazanma süreleri, annelerin çocuklarını tuvalete götürme sıklıkları, tuvalet eğitimi verirken izledikleri yöntem ve tutumları, tuvalet eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunları ve diğer anne babalara önerileri ortaya koyulmuştur. Araştırma sonucunda, tuvalet eğitimine başlama yaşı konusunda annelerin %35'inin 18-24 ay, %30'unun 25-31 aylar arasında tuvalet eğitimine başladığı, tuvalet eğitimi sürecinde annelerin %50'sinin 2-4 saat aralıklarla çocuklarını tuvalete götürdüğü, %45'inin ortalama 9 dakika çocuklarını tuvalette beklettikleri belirlenmiştir. Bunların yanı sıra annelerin %35'inin bu süreci zor olarak değerlendirdikleri, tuvalet eğitimine karar verme sürecinde, tuvalet eğitimine başlamak için yaş uygunluğunun en önemli ölçüt olduğu saptanmıştır. Ayrıca, annelerin %50'sinin tuvalet eğitimi hakkındaki bilgilerini yakın çevrelerinden öğrendikleri, tuvalet eğitimi sürecinde en çok ödüllendirme yöntemine başvurdukları, bu süreçte en fazla karşılaştıkları problemin, çocukların tuvaletini yapmak istememeleri olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan anneler, tuvalet eğitimine başlayacak annelere yaptıkları öneriler için en çok "çocuklara zorlama yapılmaması" maddesini kodladıkları ortaya koyulmuştur (Yılmaz Bolat, 2015). Araştırmada da görüldüğü üzere, tuvalet eğitimi çocuğun kritik bir dönemi olarak tanımlanmaktadır. Bu yüzden tuvalet eğitiminin başladığı dönemden itibaren çocukta

mahremiyet duygusunun oluşmaya başladığı ifade edilebilir. Mahremiyet duygusunun oluşmaya başlamasıyla birlikte de çocuğa mahremiyet eğitimi verilmeye başlanmalıdır.

2.2. Mahremiyet Nasıl Öğrenilir?

Tuvalet eğitiminin başlamasıyla birlikte çocukta oluşan mahremiyet algısı, çocuğun içinde yaşadığı aileye ve topluma göre şekillenmektedir. Bu algı çocuğun sosyalleşmeye başlamasıyla birlikte gelişmektedir. Bu anlamda **mahremiyet sonradan öğrenilen bir kavramdır. Bu kavram sosyal ve kültürel yollarla öncelikli olarak 0-6 yaş arasında anne-babadan öğrenilmektedir (Tarhan, 2012a).**

Mahremiyet eğitiminin bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Mahremiyetin bilişsel yönü bireyin zihinle ilgili olarak öğrenme alanına işaret etmektedir. İnsan beyninin sosyal ilişkilerle ilgili etkileşim, sosyal beceri ve iletişim gibi alanlarını akıl/biliş organize etmektedir. Mahremiyetin duyuşsal yönü ise mahremiyet ile ilgili olarak duygu ve tutumları içermektedir. **Kişinin öğrenmeyi etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi için duyuşsal olarak da öğrenmeye hazır ve istekli olması gerekmektedir (Bacanlı, 2004; Tarhan, 2012a).** Bu iki boyut dengeli ve yeterli beslendiğinde, düzenlenmiş bir çevreyle etkileşime girdiğinde istendik davranışa dönüşebilmektedir. Bundan dolayı öncelikle aile, ardından okul ve diğer sosyal çevrenin yapısının önemi daha iyi anlaşılabilir. Çünkü bu üç sosyal yapı, çocuğun davranışlarını şekillendirmede oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır (Diler, 2014).

2.3. Mahremiyet Eğitiminin Önemi Nedir?

Mahremiyet eğitimi çocuğun ilk sosyal ortamı olan ailede başlamakta ve bu konuda birinci derecede sorumlu kişiler anne-babalar olmaktadır. Temelini anne-babanın attığı iyi bir eğitimle yetişen bir çocuk, sosyal hayata uyumlu davranışlar sergileyecektir. Eğitimin önemli bir parçası olan mahremiyet eğitimi; çocuğun hem özel hem ailesel hem de toplumsal hayatının vazgeçilmez bir ihtiyacı olarak, çocuğa ve topluma önemli getiriler sağlayacaktır. **Mahremiyet eğitimi sayesinde kişisel ve toplumsal sınırlar korunacaktır.** Anne babaların, çocuklarını bu görevin bilincinde olarak yetiştirmeleri ve iyi bir eğitim vermeleri esas olmalıdır (Çakır, 2015).

Çocukta mahremiyet eğitimi kendi özel alanını bilmesi, bu alanını koruması ve başkalarının özel alanına da saygı göstermesi demektir. Bu durum, çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine zemin hazırlamaktadır. Çocuğa yönelik ihmal ve istismar vakalarının arttığı günümüzde, çocukları korumanın ilk adımı onlara mahremiyet eğitimi vermektir. Bu

eğitim sayesinde çocuklar, kendilerinin ve başkalarının özel alanını korumayı öğrenerek daha sağlıklı bireyler olabilirler (Akcan, 2016).

İnsanın kendini tanıması; kendi yetenek, ilgi, değer ve kişilik özelliklerinin farkına varması ve bağımsız bir kişilik geliştirmesi demektir. Bu anlamda kişinin kendisini tanıması başarılması gereken en önemli görevlerden bir tanesidir (Hökelekli, 2011). Kendini tanıyan insan özsaygı sahibidir. Bu anlamda mahremiyet eğitimi özsaygıyla bireyin kendi özelini koruması ve başkalarının özel alanına saygılı olması gerektiği noktasında bireye katkı sağlamaktadır. Bu durumda sevgi, saygı ve hoşgörü ortamının egemen olduğu, kendilerine ve çocuklarına karşı görev ve sorumluluklarını yerine getiren aile bireyleri olmalarına katkı sağlamaktadır (Taşçı, 2010).

Mahremiyet eğitimi bireyin sorumluluk bilinci geliştirmesine katkıda bulunmaktadır. Küçük yaştan itibaren çocuğa; yaşına, yeteneğine ve cinsiyetine uygun görev ve sorumluluklar verilmezse, çocuğun güven duygusu pekiştirilmemiş olur. Bu da çocuğun bağımlı ve kendine güvenmeyen bir kişilik yapısı geliştirmesine sebep olur. Bu anlamda çocuk sorumlulukla ilgili ne kadar fazla deneyim yaşarsa, kendisine ne kadar fazla fırsat oluşturulursa o da o kadar sorumluluk sahibi olur (Diler, 2014; Tarhan, 2012a; Yavuzer vd., 2010).

Mahremiyet eğitimi bireyin vicdan gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çocuğun mahremiyet ile ilgili değerlerini davranışlarına yansıtabilmesindeki kararlılığında vicdan gelişiminin de oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Vicdan gelişimi çevreyle etkileşimde bulunarak sürekli devam etmektedir (Tarhan, 2012a). Bu anlamda mahremiyet eğitimi, bireyin kendisinin ve insanların özel alanına saygı duymaya katkı sağlamayı hedefler. Bu eğitim, bireyin cinsel ihtiyaçlarını nasıl karşılaması gerektiğine dair düşünmesi, karar vermesi, kararının insani, ahlaki ve kültürel boyutlarını birlikte ele almasını gerektirir. Bireyin cinsel yaşamda seçici olması, seçimini içselleştirmesi onun vicdanını geliştirebilir. Bunun için mahremiyet eğitiminin vicdan gelişimiyle yakından ilgili, karşılıklı bir geliştirme gücüne sahip olduğu ileri sürülebilir (Diler, 2014).

Mahremiyet eğitimi cinsel suçların önlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bazı görüşlere göre, günümüzde mahremiyet algısının zayıflaması nedeniyle cinsel suçlarda artış yaşandığı ileri sürülmektedir (Tarhan, 2012a). Mahremiyet eğitimi içerisinde cinsel eğitimi de barındırdığı için çocuğun cinsellikle ilgili bilgilerini anlamlandırmasına yardımcı olmaktadır (Tarhan, 2012b).

Mahremiyet eğitimi çocuğun cinsellik ile ilgili sorularına cevap bulmada katkı sağlamaktadır. Gelişmiş ülkelerin pek çoğunda, çoğu Batı ve Kuzey Afrika ülkelerinde zorunlu

olmasa da cinsel eğitim okullarda verilmektedir. ABD’de ise cinsel eğitim ve programları, eyalet yönetimlerinin kararlarına bırakılmış durumdadır (Donovan, 1992).

Mahremiyet eğitimi çocuğun anlamlandırma çabasına katkıda bulunmaktadır.

Burada amaç çocuğun mahremiyet ile ilgili istendik bir tutum geliştirmesini sağlamaktır. Anlamlı öğrenme çabası sadece insana özgüdür ve bu durum insanı olgunlaştırır. Zaten insan olmanın en önemli özelliklerinden bir tanesi de kendisini ve hayatı sorgulayabilmesidir. Bu anlamda bireyin mahremiyeti anlamlandırarak öğrenmesi onun gelişimine katkı sağlayacaktır (Tarhan, 2012c).

3. MAHREMİYET EĞİTİMİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

Mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek noktalar şunlardır:

3.1. Özel Alan Tanımlama

Çocuğun kendi özel alanını koruyabilmesi için öncelikle bu alanı çocuğa tanımlamak gerekmektedir. Vücudun kişiye özel olan bölgeleri, bu bölgelerin gizlenmesi gerektiği, çocuğa iki yaşından itibaren yavaş yavaş anlatılabilir. Bu alanın başkalarından gizlenmesi ve anne-baba ve doktorlar dışında bu bölgeye kimsenin dokunmaması gerektiği çocuğa öğretilmelidir. Çocuk için tanımlanan özel alan aynı zamanda anne-babanın da özel alanıdır. Çocuk anne-babasının bu alanlarını görmek istediğinde aile izin vermemeli, bu alanların kişiye özel olduğunu belirtmeli ve kimseye gösterilemeyeceğini anlatmalıdır. Cinsel organlar anne-baba üzerinden değil, çocuğun kendi cinsel organı ya da kitaplar üzerinden öğretilmelidir. Çocukta “özel alan” kavramının oluşabilmesi için, 3 yaşından itibaren çocuklar çıplak olarak evde veya ev dışında bulunmamalıdır. Kendisini başkalarının yanında çıplak olarak görmeye alışkın olmayan bir çocuk, giysilerinin birileri tarafından çıkartılmasından ciddi rahatsızlık duyacaktır (Akcan, 2016).

Çocukları küçük yaştan itibaren başkalarının yanında giydirmemek, altlarını değiştirirken bile bir başka odaya götürmek onların mahremiyetine saygıyı gösterir. Özellikle 4-5 yaşından sonra banyo yaparken anne-baba ya da kardeşlerle birlikte değil, sadece çocuğu banyo yaptırmak ve banyo sırasında iç çamaşırı ile yıkamak, çocuklarda mahremiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır. 7 yaşından sonra banyoda çocukların kendi özel alanlarını kendilerinin temizlemelerine fırsat verilmelidir. Sağlıklı bir mahremiyet duygusu açısından çocuğun başkalarının önünde kıyafetlerini çıkarmaması, giyinip soyunmaması gerektiği çocuğa zaman zaman hatırlatılmalıdır. Tabi ki anne-babanın da çocuğun görmeyeceği bir alanda giyinip-soyunması da çocuğun bütüncül bir mahremiyet duygusu geliştirmesi açısından önemlidir (Akcan, 2016).

3.2. "İzin Verirsem Kabul Edilirsin" Bilinci

Çocuklara okul öncesi dönemde tuvalet, banyo, yatak odaları gibi özel alanlara girerken izin alınması gerektiği öğretilmelidir. Anne-baba zaman zaman çocuğa "Bizim odamıza girerken izin almalısın; çünkü içeride giyiniyor ya da soyunuyor olabiliriz veya yalnız kalmak, dinlenmek isteyebiliriz." diye hatırlatmada bulunmalıdır. Çocuğun bu davranışını pekiştirmesi için, anne-baba da çocuk 4 yaşına girdiğinden itibaren odasına girerken izin almalıdır. Özellikle anne-baba, çocuğun odasına girdiğinde onun çıplak vücudu ile karşılaştığında özür dileyip kapıyı kapatmalıdır. Bu davranış kalıbı hem çocuğun kişiliğine saygıyı, hem de çocuğun rahatsız olduğu bir durumda itiraz edebilme becerisi kazandırılması açısından önemlidir (Akcan, 2016; Çakır, 2015).

3.3. "Bedenim Bana Ait" Bilinci

Hem sözel olarak hem de çocuklarına örnek olacak davranışlarıyla anne-babalar, çocuklarına bedenlerinin sadece onlara ait olduğu, hiç kimsenin onların bedenlerinden yararlanamayacağı bilincini kazandırmalıdır (Kumru, 2016).

3.4. Tuvalet ve Banyoda Mahremiyet

Anne-babaların çocuklarıyla birlikte banyo yapmaları ya da tuvalete girdiklerinde tuvaletin kapısını aralık bırakmaları da mahremiyet eğitimi açısından yanlış davranışlar arasındadır. Çocuklar özellikle 4 yaşından itibaren tuvalet ihtiyacının yalnız başına giderilmesi gereken bir durum olduğunu öğrenmelidirler. Bunu öğretecek olan da anne babalardır. Çocuk tuvalet ihtiyacını giderirken yanında durmamak gerekmektedir. 4 yaşından küçük olan ve lazımlık kullanan çocuklar için de anne-babanın bu lazımlığı tuvalet ya da banyoya koymaları daha uygun olacaktır. Ayrıca banyo yaptırırken de çocuğun üzerinde muhakkak iç çamaşırı bulunmalıdır. Banyo ve tuvaleti kullanacak olan çocuğa bu yerlere girmeden önce muhakkak kapıyı çalması gerektiği de öğretilmelidir. Tüm bunlara dikkat edilirse, çocuk tuvalet ve banyonun özel bir mekân olduğunu anlayacaktır (Çakır, 2015).

3.5. Çocukların Yatak ve Odalarının Ayrılması

Çocuklar 2 yaşla birlikte yavaş yavaş bağımsızlığını kazanır ve kendi başına yemek yemeye, yolda kendi başına yürümek istemeye başlar. Bu dönem gelişim olarak da çocuğun odasının ayrılabilceği bir zamandır. Ancak yalnızlık, anneden ayrılma, karanlık gibi konularda aşırı duyarlı ve kaygılı olan çocuklar için uzman yardımı ile yatak ayırma gidilmelidir. Birlikte aynı yatakta yatan kardeşlerin yatakları 4-5 yaşından itibaren ayrılabilir. Kız ve erkek kardeşlerin odaları ilkökul dönemiyle birlikte ayrılmalıdır. Çünkü beraber

buldukları odada, giyinip soyunurken, yatarken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler (Akcan, 2016).

Anne-babaların çocuğu yataklarına almaları ve bunu alışkanlık haline getirmeleri yanlış bir davranıştır. Anne-baba ile aynı yatağı paylaşmaya alışan çocuklarda bağımlılık duygusu devam etmekte ve kişilik gelişimleri gecikmektedir (Çankırlı, 2015). Aile bireylerinden her birinin kendisine ait bir odası varsa, çocuk daha başlangıçta, kendi hareket özgürlüğünün nerede bittiğini ve başkalarının hareket özgürlüğünün nerede başladığını kavrayarak, başka bir insanın ve onun mahremiyetinin ne olduğunu anlamaya başlar (Kentler, 2008).

3.6. Anne-Babaların ve Çocukların Giyimlerine Dikkat Etmeleri

Mahremiyette dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de giyim konusudur. Anne-baba çocukların yanında giyecekleri kıyafetlere dikkat etmelidir. Anne-babanın bu hassasiyeti, onları model alan çocuğun da davranışlarına yansıtacaktır. **Mahremiyete dikkat edip çocuğunun yanında soyunmamaya ve giyinmemeye dikkat eden ailenin çocuğu, vücudunun özel bölgelerinin olduğu, bu bölgelerin kimseye gösterilmemesi gerektiği bilincine ulaşacak ve bu yerleri korumaya özen gösterecektir. Çocuğa 3-4 yaşından itibaren kendi başına giyinmesi ve giyinirken odasında yalnız olmaya dikkat etmesi, kapı ve perdeleri kapalı tutması gerektiği anlatılmalıdır.** Aynı zamanda yabancı kişilerin ve misafirlerin yanında soyunup giyinmemesi gerektiği de zaman zaman hatırlatılmalıdır. Çocuğunun yanında giyinip soyunmamaya dikkat eden anne-baba, vücudun özel bölgeleri olduğu ve buraların başka kimselere gösterilmemesi gerektiği ilkesini çocuğuna örnek olarak öğretmiş olacaktır (Çakır, 2015).

3.7. Eşlerin Birbirlerine Karşı Gösterdikleri Sevgi Sözcüklerine ve Davranışlarına Dikkat Etmeleri

Çocuk için anne-babanın söz ve davranışları, tutumları, değer yargıları ve inancı büyük önem taşımakta ve çocuk ilk tecrübelerini onları taklit ederek oluşturmaktadır. Eşlerin birbirlerine sevgi göstermeleri, çocukların sevgi dolu bir ortamda, kendilerini mutlu hissetmelerini sağlayacaktır. **Ancak eşler arası sevgi cümlelerinin ve davranışlarının aşırıya kaçması ve cinsel içerikli sözlerin, çocukların yanında rahat bir şekilde ifade edilmesi, mahremiyet duygusuna zarar verecektir.** Eşlerin birbirine cinsel içerikli şakalar yapmamaları, çocuklarını dudaklarından öpmemeleri gerekmektedir. Aksi takdirde çocuklar, başkaları tarafından da dudaklarından öpüldüğünde, çıplak bedenine dokunulduğunda yaşadıklarını normal karşılamakta ve istismara uğradığının farkına varamamaktadır. Özellikle

4 yaşındaki çocuğun yanında anne-babanın uygun olmayan sözler kullanıp, çocuğuna bunu yapmaması gerektiğini söylemesi de hiç etkili olmayacaktır. Zira çocuk böyle bir durumda büyüklerinin bu davranışlarına anlam veremeyecek, kafası karışacak ve onlara karşı güveni de azalacaktır. Sevgi ve merhamet dolu dokunuşunuzla, anlayışınızla, kural koymadaki kararlılığınızla, söz ve davranışlarındaki dürüstlüğünüzle ve ses tonunuzdaki yumuşaklıkla çocuğunuz sizin ilgi ve sevginizi fazlasıyla hissedecektir. **İlgi gösterildiğini hisseden çocuğun dudaktan öpülmeye ihtiyacı olmayacaktır.** Anne-babanın içtenlikle göstereceği sevgiyi çocuğun hissetmesi yeterli olacaktır (Çakır, 2015).

3.8. Çocuğun Genital Organını Sevgi Aracı Olarak Kullanmamak

Çocuklar genellikle iki yaşından itibaren kendi bedenlerini keşfetmeye başlarlar. Tuvalet eğitimi dönemine rastlayan bu evrede çocuk, alt değişimi sırasında, banyo yaparken ya da pişikleri tedavi edilirken genital organlarının farkına varır ve onlara dokunmaktan hoşlanır. **Bu dönemde çocuğun genital organlarına mümkün olduğunca az dokunarak ve bu organları sevgi nesnesi olarak kullanmayarak, çocukta vücudunun özel yerleri bilinci oluşturulabilir.** Çocuğun kendini keşfettiği bu dönemde kimi ebeveynler çocuğu cinsel organlarına dokunduğu için cezalandırmakta veya azarlamaktadır. Bu tutum çocukta var olan cinsel merakı daha da artırmaktadır. **Çocuğun bu evrede kendini keşfetme sürecinin normal olduğunu bilmek gerekmektedir.** Çocuk toplum içinde genital organlarıyla oynadığında ise dikkatini başka bir yöne çekmek gerekir. Çocukta ortalama olarak 4-6 yaşları arasında giderek azalan cinsel merak, yerini çocuğun arkadaşları ile oynama ve öğrenme etkinliklerine bırakmaktadır (Purtaş, 2018).

Küçük çocuklar cinsel organlarına dokunarak sevildiğinde, çocuk hem mahremiyet ihlaline uğramış olmakta hem de başkalarının özel alanlarının kullanılarak onlara şaka yapılabileceği inancını taşımaktadır. Ayrıca çocukları cinsel organlarını konu ederek sevmek, onları kendilerini kötü niyetli yabancılardan korumak konusunda etkisiz kılabilir. Çocuk, bir başkası özel alanına dokunmak istediğinde bunun iyi mi yoksa kötü mü olduğunun ayrımını yapamayabilir. Bu sebeple bezlemek, pişik kremi sürmek ve temizlemek durumlarında bile abartıya kaçmamak gerekmektedir. **Çocuğun cinsel organlarını şaka konusu yapmak, göstermesini istemek, dokunmaya çalışmak cinsel kimlik gelişimi açısından sakıncalıdır (Akcan, 2016).**

3.9. TV ve İnternetin Aile Mahremiyetini İhlal Etmesine İzin Vermemek

Günümüz anne-babalarının en çok sıkıntı yaşadıkları konulardan biri de çocukların TV ve internet başında çok fazla vakit geçirmesidir. TV ve internette çıkan programları her an

denetlemek zordur. Özellikle internette çoğu sitede çıkan pornografik fotoğraflar, videolar çok erken yaşlarda çocukların ilgi ve merakını çekebilir, cinsel duygularını harekete geçirebilir. Bu sebeple anne-babaların durumu kontrol altına alması gerekmektedir. Çocuğun istismar edilme tehlikesi dışarıda olduğu kadar, evde de televizyon ve internet yoluyla söz konusudur. En büyük tehlike ise internetin toplum tarafından geniş bir kabul görmesi ve kimi ebeveynlerce bağımlılık ve istismar riskinin göz ardı edilmesidir. Öncelikle evde internet varsa, bilgisayarda mutlaka filtre programları olmalıdır. Aksi takdirde çocuk, uygunsuz sitelerde, erken dönemlerde cinsellikle tanışmakta ve kötü niyetli kişilerin hedefi haline gelebilmektedir. Çocuğa, sorumluluklarını yerine getirdiği takdirde belirlenen zaman aralığında kullanabileceği ifade edilerek, bilgisayarı ortak çalışma odası, koridor, salon gibi yetişkinlerin kolay takip edeceği alanlara koymak daha kalıcı bir çözüm olabilir. İlköğretim döneminde çocuk üzerine düşen sorumluluklarını tamamladıktan sonra, bilgisayar ve internet kullanımı günlük 1 saat ile sınırlandırılabilir. 5 yaşından küçük çocukların tek başına interneti kullanmalarına izin verilmemelidir. Ailenin eşlik edeceği zamanlarda çocuğun bu ihtiyacı karşılanabilir. TV programlarında seçici davranarak kontrolü sağlamada yarar vardır. Çocuğa mahremiyet anlayışını kazandırmaya çalışırken, zorlayarak, korkutarak katı bir disiplinle yaklaşmamaya dikkat edilmelidir. Aksi takdirde ya söylenenin aksini yapan ya da konuşmayan, özgüveni eksik bireyler olmaları kaçınılmazdır (Purtaş, 2018).

Çocuklar diğer aktivitelerden daha fazla zamanlarını TV ve bilgisayar başında geçirmektedir. Dolayısıyla da ailelerin yerine bu kaynaklardan aşk, sevgi, yakınlık, cinsel ilişki hakkında bilgi edinmektedir. Zamanlarını doğru değerlendirmeleri açısından, doğru seçimler yapıldığında faydalı olabilecek olan bu alanlar, sadece çocukların tercihlerine bırakıldığında aksi sonuçlar doğurabilmektedir. Anne-babaların bu noktalarda çok dikkatli olmalarında yarar vardır (Çalışır, 2011).

İnternet siteleri, TV, gazete ve dergiler de içerdikleri cinsel görüntüler ve mesajlar nedeniyle çocuk ve ergenlerin mahremiyet eğitimini olumsuz etkilemektedir. Anne babalar, çocuklarının teknolojiden faydalanmalarını isterlerken, bunların denetimsiz ve aşırı kullanımında çocuklarının felakete sürüklendiğinin bilincinde olmalı ve gereken tedbirleri almalıdır.

3.10. Çocuğun Cinsellikle İlgili Sorularına Cevap Verilmesi

Cinsellikle ilgili konular genellikle ülkemizde kaçınılan, konuşulmaması, dile getirilmemesi, dokunulmaması tercih edilen konulardır. Fakat çocukların sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmaları için, cinsellikle ilgili olarak bilgilerin, çocuğun gelişim dönemine uygun

olarak verilmesi gerekmektedir. Bu da çocuğa verilen cinsel eğitim ile mümkün olmaktadır. Bu anlamda cinsel eğitim, bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimi, değer yargıları geliştirmesi eğitimidir şeklinde tanımlanabilir (Bayhan ve Artan, 2004). Cinsel eğitim sayesinde çocuk kendi bedenine ve karşı cinsin bedenine saygı duymayı öğrenir. Bu durum çocuğun ileriki yaşantısında kendi cinsiyetindekilerle ve karşı cinsten kişilerle sağlıklı, düzeyli ilişkiler kurmasına neden olur. Çocuğun kendi bedenini ve özelliklerini tanıması, kendine güvenini arttıran bir özelliktir. Cinsel gelişim ile ilgili bilgileri erken yaştan itibaren alan ve bu anlamda sağlam temeller oluşturan kişi, bedenine karşı sorumluluklarını bilir. Cinsel eğitimi aşama aşama ve yaşına uygun olarak alan çocuk sonraki yaşamında karşı cinsle kurduğu ilişkilerde dengeli olur (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2004). Cinsel eğitim ilk olarak ailede başlar. Ailede çocuğa hem ilk cinsel bilgileri verme ve model olma hem de okuldan cinsel eğitim talep etme, verilen eğitime destek olma, verilen eğitimin bir parçası olma ve verilen eğitimi denetleme fonksiyonları olmalıdır. Cinsel konularda bilgi kadar duygu, düşünce ve tutumların da önemli olduğu unutulmamalıdır. Cinselliğin korkulacak, kaçılacak bir şey olduğunu öğretmek ve böylece kontrol altında tutabileceğini düşünmek yerine, çocuklara kendine ve karşısındakine saygı duymayı öğretmek gerekmektedir (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008).

Çocuk cinsellikle ilgili bilgiler sorduğunda;

1)Öncelikle kendinizi hazırlayın. Eşle birlikte tutarlı yanıtlar vermek için konuşulmalı ve bilgi eksikliği var ise tamamlanmalıdır. Çocuk soruyu kime sorduysa o cevap vermelidir. Kızlara anneler, erkeklere babalar bilgi versin yaklaşımı hatalı olacaktır.

2)Sorulara mutlaka yanıt verin. Yanıtların basit ve kısa olmasına özen gösterin. Çocuğun soru sormasına izin verin ve sadece sorduğu kadarıyla yanıt verin.

3)Doğal ve açık olun. Doğal bir ses tonuyla, utanmadan, sıkılmadan, kızarmadan, lafı dolandırmadan konuşun.

4)Gülmeyin alay etmeyin.

5)**Soruyu dikkatle dinleyin.** Tam olarak neyi öğrenmeyi istediğini anladıktan sonra yanıt verin.

6)**Doğru yanıtlar verin.** Yanlış ve kaçamak yanıtlar, onu incitir ve size olan güvenini zedeler.

7)**Dürüst olun.** Eğer yanıtı bilmiyorsanız bunu ona söylemekten kaçınmayın. Sorunun yanıtını araştırdıktan sonra yeniden konuşabileceğinizi söyleyin.

8)**Yaşa uygun yanıtlar verin.**

9)**Sabırlı olun.**

Soruları tekrar tekrar sorduklarında sabırlı olun ve tekrar yanıt verin.

10)**Fırsatları değerlendirin.**

Eğer 5-6 yaşına kadar hiç soru sormamış ise bunun nedenini araştırın ve cinsel eğitimi başlatın. Çocuğu soru sormaya özendirecek fırsatlar yaratın.

11)**Duygu ve değerlerden bahsedin.** Özel yaşantının korunması için cinsel yaşamın özel bir konu olduğu ve başkaları ile paylaşılmayacağını ifade edin (Karakaya, 2018).

Cinsel konularda sorular 2-3 yaş civarında başlar. Çocuğun ilk soruları kendi bedeni, anne-babanın bedeni ve bebeğin dünyaya gelişi ile ilgilidir. Çocuklar insanların nasıl ürediğini merak ettikleri için, cinsellikle ilgili sorular sormaya başlarlar (Karakaya, 2018). Genel olarak ikinci yaşın ortalarına doğru çocuklar her şeyin bir adı olduğunu keşfederler. Cisimlerin adını, yapılan hareketin adını öğrenmek isterler. **Aşağı yukarı 5 yaşında iken ikinci soru dönemi başlar.** Bir cismin ne anlama geldiğini ve ne işe yaradığını öğrenmek isterler. Çocuklar cinsel verileri ve bunların arasındaki ilişkiyi de sorar. Başlangıçta, ilk soru döneminde sorular cinsel organların şekliyle ilgilidir. İkinci soru döneminde ise daha çok cinsler arasındaki ayrıcalıklarla, üreme ve doğumla ilgilenirler. **Çocuklar çünkü bir şeyin adını, amacını ve diğer şeylerle ilişkisini bilmek istedikleri için soru sorarlar. Günümüzde cinsel sorularına ailesi tarafından karşılık verilmiş olan çocuklar, cinsel kandırılmaya ve cinsel saldırılara karşı en iyi korunan çocuklardır (Kentler, 2008).**

Her çocuk cinsellikle ilgili sorular sormayabilir ya da çocuk altı yaşında olduğu halde bu soruları sormaya yeni başlayabilir. Her çocuğun gelişim hızının birbirinden farklı olduğu unutulmamalıdır. Ya daha önce sordukları sorular nedeniyle ayıplanmışlardır ya da kendilerini

rahat hissedecekleri bir aile ortamı yoktur. Bu çocuklar oyunlarında veya arkadaşları ile olan konuşmalarında sorularına cevap ararlar. 3 yaş civarındaki kız çocukları annelerini taklit etmeye, makyaj malzemelerini gizlice kullanmaya, onların elbise ve ayakkabılarını giymeye çalışırlar. Erkek çocuklar da baba gibi konuşma, yürüme, davranma onun yanında tıraş olmak gibi taklit davranışları gösterirler. Kız ve erkek çocuklar bir yandan bu özdeşimi kurmaya çalışırken bir yandan da karşı cinsten olan ebeveyne hayranlık duyarlar. Anne-babanın arasına girmeye, dikkatleri kendi üstlerine çekmeye çalışırlar. Bu dönemde sık duyulan konuşmalardan biri kız çocukların babalarına, erkek çocukların da annelerine "Büyüyünce seninle evleneceğim" demesidir (Karakaya, 2018).

Çocuklar kendinin ve karşı cinsin vücudunu keşfetmek isterler. Bazen gizli gizli gözetler, bazen de keşif için faaliyete geçerler. Çocukların merakını doğal karşılayıp, merak ettiklerini sorabileceği söylemek gerekmektedir. Kız çocukları cinsel organlarını keşfetmeye başladıklarında kendileri erkeklere göre eksik olarak görebilirler. "Kızım sen kız olarak doğdun ve kız olarak hiçbir eksiğin yok. Erkek kardeşin de erkek olarak doğdu, onunda eksiği ya da fazlası yok!" demek yeterli olur.

Cinsellikle ilgili sık sorulan sorular ve verilecek cevaplar aşağıda açıklanmıştır:

- Ben nereden geldim?

2-4 yaş için; "Sen annenin karnının içindeydin ve zamanı gelene kadar orda kaldın...."

4-6 yaş için; "Annenin yumurtası ve babanın spermi seni dünyaya getirmek için bir araya geldi. Sen anne ve babanın güzel bir karışımısın."

- Anne karnında bebekler nasıl büyür?

2-4 yaş; "Bebegin anne karnında özel bir yeri var, orası sıcak, rahat ve güvenli"

4-6 yaş; "Annenin karnında rahim denilen özel bir yerde büyüyor. Rahim kapalı olduğu için doğana kadar orada güvende büyüyor."

- Bebekler nasıl dışarı doğar?

2-4 yaş; "Bebek yeteri kadar anne karnında büyüdükten sonra, annenin bedenindeki kanaldan dışarı çıkar." (Karakaya, 2018).

3.11. Çocuğa İyi ve Kötü Dokunma Arasındaki Farkın Öğretilmesi

Çocukları ihmal ve istismar durumlarından korumak için onlara yaşlarına göre özel alanlarını, bedenlerini korumayı ve böyle bir durumla karşı karşıya kalırlarsa nasıl davranmaları gerektiğini anlatmalıyız. Çocuklara özel bölgelerini anlatırken iç çamaşırı kuralından da yararlanabilir. İç çamaşırı giydiğimiz yerlerin özel bölgelerimiz olduğunu, bir başkasının özel bölgelerimize bakmasının, dokunmasının, bunu istemesinin doğru olmadığını anlatmalıyız. **Anlatırken iyi dokunma-kötü dokunma kavramlarını mutlaka vurgulamalıyız (Cingöz Teke, 2018).**

İyi dokunma ile ilgili olarak; “Seni mutlu eden, kızdırmayan, üzmeyen, rahatsız etmeyen dokunmalar iyi dokunmadır” şeklinde bir açıklama yapılabilir. Annenin-babanın sana sarılması, okuldan eve gelince annenin-babanın seni öpmesi iyi dokunmadır, şeklinde örnekler çoğaltılabilir. Burada vurgulanması gereken iyi dokunmalarda mutlu olduğumuz, acı çekmediğimizdir. **Anne-babalar, çocuklarına, bazı büyüklerin (doktorlar, bakıcılar, anne ve babalar gibi) çocuklara dokunmak zorunda kalabileceğini; ancak en ufak bir rahatsızlık hissettiklerinde “Hayır” demeleri gerektiğini açıklamalıdır (Cingöz Teke, 2018).**

Kötü dokunma ile ilgili olarak; “Seni rahatsız eden, canını acıtan, üzen, kızdıran, utanmana neden olan dokunmalar kötü dokunmalardır.” şeklinde açıklanabilir. “Eğer birisi istemediğin halde sana dokunuyorsa bu kötü bir dokunmadır. Dokunma senin korkutuyor ve sinirlendiriyorsa, bu kötü bir dokunmadır. Eğer birisi senin özel bölgelerine dokunuyorsa bu kötü dokunmadır. Okulda bir arkadaşının sana vurursa ısırursa, iteklerse bu da kötü dokunmadır. Kötü dokunan kişi tanıdığın ya da tanımadığın, yaşıtın ya da senden büyük bir kişi olabilir. Sana kötü dokunulduğunu hissediyorsan bunu mutlaka güvendiğin bir büyüğünle (anne, baba, öğretmen, aile büyükleri vb.) paylaş. Bunu yapan kişi seni tehdit ederse, bunun sır olduğunu söylerse ona inanma, mutlaka söylemen gerektiğini unutma. Kimsenin senin canını yakmaya, kötü dokunmaya hakkı yoktur.” şeklinde bir açıklama yapılabilir (Cingöz Teke, 2018).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocukları dış dünyaya hazır, kendileri ile barışık ve özgüvenli bireyler yetiştirmeye çalışırken, onlara yaşlarına uygun mahremiyet eğitimini vermek öncelikle anne-babaların sonra da öğretmenlerin sorumluluğu altındadır.

Çocuklarımızın değişen bedenlerini tanımaları, olumlu beden algısı yaratabilmeleri, yaşları ilerledikçe bedenlerinde oluşacak değişimlere hazırlıklı olabilmeleri gibi cinsel bilgiler alması;

Bu cinsel bilgilerin yanında daha çok kendisinin ve diğere insanların özel hayatının farkına varabilmeleri, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruyabilmeleri, diğere insanların özeline saygı duyabilmeleri, kendisi ve çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyabilmeleri gibi bilgileri güvendiğı kaynaklardan alabilmeleri ve yanlış bilgiler edinmemeleri için mahremiyet eğitimi çok önemlidir.

Unutulmamalıdır ki “Bedenini seven, bedenine saygı gösteren bir kişi, yetişkinliğinde de özel ilişkilerinde partnerinden aynı muameleyi bekler” (Kumru, 2016).

Aynı zamanda her yaşta karşlarına çıkabilecek istismar risklerine karşı çocuklarımızı bilinçlendirip güçlendirmek, karşı koyma gücü yaratmak da hem anne-babaların hem de öğretmenlerin görevlerindedir.

Çocuğa mahremiyet eğitimi verilirken aşağıdaki önerilerden yararlanabilir:

- Çocuğa mahremiyet eğitimi verilirken, gelişimsel özellikleri ve kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır. Bunu yaparken baskıcı, aşırı otoriter bir tutum yerine demokratik, ılımlı, anlayışlı bir tutum sergilenmelidir.
- Mahremiyet eğitimi, okulöncesi dönemde çocukların yaşlarına, anlama kapasitelerine, gelişimlerine uygun bir şekilde uzman kişilerce verilmelidir.
- Anne-babalara uzman kişilerce mahremiyet eğitimi ile ilgili kitap, dergi, makale vs. kaynaklar tavsiye edilmelidir.
- Çocuğa koyulacak sınır ve kurallar anlaşılır, net bir şekilde söylenmelidir. Bu kurallara tüm aile bireyleri uymalıdır. Örneğın anne-baba çocuğa “Odalara izinsiz girmemelisin.” diyorsa, kendileri de çocuğın odasına izinsiz girmemelidir.
- Okul öncesi dönem çocuklarının okullarında da rehber öğretmenler ya da uzman kişilerce zaman zaman çocuk gelişimi ve eğitimi, anne-baba seminerleri gibi faaliyetler düzenlenebilir. Çocuğınun gelişim dönemlerini ve özelliklerini bilen anne baba elbette daha tutarlı, daha bilinçli hareket edecek, neyi ne zaman, nasıl vereceğı konusunda bocalamayacaktır.
- TV ve internet yayınlarının yetkililerce denetlenmesi, anne-baba tarafından da çocuklara izlettirilen programlar konusunda seçici olunması, mahremiyet eğitimi

açısından yerinde bir davranış olacaktır. Anne babaların, internetle ilgili filtre programları kullanmaları; ancak bunlardan da önemlisi çocuklarının vicdanlarına, duygularına hitap eden, hoşgörü ve sevgi dolu bir eğitim anlayışı içinde olmaları mahremiyet eğitimi açısından büyük önem arz edecektir.

- Çocuğun cinsellikle ilgili sorularına doğru cevaplar verebilmek için anne-babaların kendilerini geliştirmeleri şarttır. Çocuğun cinsellikle ilgili sorularına verilen cevaplarda, ayrıntılara fazla girilmemeli, kısa, anlaşılır ve doğru cevaplar verilmelidir.
- Cinsel taciz ve istismar konularında anne-babalar uyanık olmalı, çocuklarını zaman zaman bu konularda bilgilendirip uyarmalıdır. Çocuklara, vücutlarının özel olduğu, o izin vermeden kimsenin onun vücuduna dokunamayacağı zaman zaman hatırlatılmalıdır. Bu uyarıları yaparken çocuğu aşırı korku ve tedirginliğe sevk etmemek gerektiği unutulmamalıdır.
- Çocuk yetiştirmenin her aşamasında olduğu gibi mahremiyet eğitiminin kazandırılmasında da örnek olmak, en etkili yöntemdir. Bu sebeple anne baba, çocuğun adeta kendilerinin gölgesi olduğu bilinciyle hareket edip, davranış ve sözlerine dikkat etmelidirler (Çakır, 2015).